

De onderhoudsvriendelijke tuin

Minder werk, meer groen!

Hulp bij het verminderen van tuinonderhoud.

De tuin is een plek om van te genieten. De ene persoon geniet van het tuinieren zelf, de ander omdat het een plek is waar je in het zonnetje kunt zitten. Er zijn ook situaties waarin de tuin teveel werk is. Dit kan bijvoorbeeld omdat ook andere zaken tijd vergen of omdat met het verstrijken van de jaren het bukken wat lastiger wordt. Op het moment dat u geen tijd meer heeft om van de tuin te genieten, moet u zich gaan afvragen hoe u het werk kunt verminderen. Dit kan ook zonder het groene aspect kwijt te raken. Deze brochure gaat in op de vraag hoe je een tuin onderhoudsvriendelijker kunt inrichten. Onderdelen als de beplanting, het gazon, de bestrating, waterpartijen en de erfafscheiding passeren de revue. Onderhoudsvriendelijk betekent namelijk niet dat er minder planten in de tuin staan. Deze brochure biedt ideeën voor het creëren van een tuin die minder werk geeft maar die toch groen is.

De basis

De basis voor iedere onderhoudsvriendelijke tuin is goede grond en goede voeding, zodat de beplanting gezond blijft. Een gezonde beplanting vergt aanzienlijk minder onderhoud. De zand- en leemgronden die we in Drenthe veelal aantreffen bevatten van nature geen of zeer weinig voedingsstoffen voor de plant. Bovendien zijn dit relatief zure gronden. Zorg bij de (her)inrichting van de tuin dus voor een goede voorbereiding van de grond en houd deze vervolgens goed door middel van jaarlijkse bemesting of met compost.

Voor een goede plantengroei is bovendien een goede waterhuishouding nodig. Elke grondsoort kan een bepaalde hoeveelheid water vasthouden. In het algemeen geldt dat zandgronden het water slecht vasthouden. Door het toevoegen van compost wordt het water beter vastgehouden en dat zorgt weer voor een gezonde plantengroei.

De beplanting

Is de basis goed, dan kan vervolgens door een juiste beplantingskeuze het onderhoud verder worden beperkt. Hou bij de plantkeuze in de eerste plaats rekening met de grondsoort en standplaats. Anders gezegd: zet de juiste plant op de juiste plaats. Bij de inrichting van de tuin zijn *vijf beplantingslagen* te onderscheiden.

De eerste laag, de meest essentiële laag voor iedere onderhoudsvriendelijke tuin, is de bodembedekkende onderlaag die helemaal dichtgegroeid moet zijn. In een onderhoudsvriendelijke tuin is géén zwarte aarde te zien. Door bodembedekkers van één soort te kiezen wordt het onderhoud verder beperkt en ontstaat bovendien een rustig beeld.

Let wel: Bodembedekking moet wel eerst dichtgroeien

en dus worden beschermd tegen onkruid door te wieden. Het wieden kan worden beperkt door de bodembedekkers te planten in een mulchlaag van schors, cacaodoppen of in kokosdoek.

belang. Eenmaal aaneengesloten vergen vaste planten en siergrassen weinig onderhoud.

Vaste klimplanten zijn in het algemeen nogal tijdrovend omdat ze regelmatig gesnoeid en geleid moeten worden en ze passen dan ook niet in een onderhoudsvriendelijke tuin. Kies bij bollen altijd die bollen die voor verwildering geschikt zijn (krokus, narcis, scilla) en dus niet jaarlijks uit de grond moeten worden gehaald.

De tweede beplantingslaag is de laag van vaste planten, grassen en bollen. Hun functie is vooral het aanbrengen van kleur of mooi blad in de tuin. (foto 3) Kies altijd voor soorten die niet woekeren, niet gaan hangen en geen steun nodig hebben. In een kleine tuin zal in de praktijk de vaste plantenlaag tegelijkertijd de bodembedekkende laag zijn. Kies dan voor bloeiende bodembedekkende vaste planten of bodembedekkers met mooi blad zoals (kleine) siergrassen. In een grote tuin kunnen lang bloeiende vaste planten of planten met mooi blad het beste dicht bij huis worden geplaatst. Dit gedeelte van de tuin wordt immers het meest gebruikt. Verder van huis en in die delen van de tuin, waar u niet vaak bent, is vooral een afgesloten plantendeck van

De derde laag is de struiklaag. Kies voor struiksoorten die niet gesnoeid moeten worden, niet klimmen en passen bij de omvang van de tuin. Kies dicht bij huis of in een kleine tuin voor soorten met een hoge sierwaarde, bijvoorbeeld een soort, die in de winter of het voorjaar bloeit en een mooie herfstkleur heeft. Wintergroene struiken zoals rhododendrons en coniferen, hebben daarnaast het voordeel dat zij geen blad verliezen. Combineer solitaire struiken met bodembedekkers. In een grote tuin kunnen verder van het huis af struiken in groepen van één soort worden geplant. Ook in dit geval in combinatie met bodembedekkers.

De vierde beplantingslaag is de laag van de hagen. Hagen als erfafscheiding worden elders in deze brochure besproken. Hier wordt het gebruik van hagen bedoeld anders dan als erfafscheiding. Hagen zijn namelijk ook van essentieel belang voor het

aanbrengen van structuur in de tuin. En hoe helderder de structuur hoe minder het onderhoud. Kies voor hagen, die niet kaal van onderen worden en die één keer per jaar gesnoeid moeten worden zoals beuk, haagbeuk en buxus. Buxus kan tevens dienen als kader om een plantvak. Ook behoort het gebruik van buxusblokken of -bollen tot de mogelijkheden. De functie van buxus is in beide gevallen, dat de structuur makkelijker in stand blijft.

Door middel van beuk of haagbeuk kan de tuin in zogenoemde tuinkamers worden ingedeeld en zorgt daarmee voor een helder lijnenspel in de tuin.

De laatste, bovenste laag, is de boomlaag. Een boom is een verticaal element, het plafond van de tuin. In een kleine tuin zal in de praktijk slechts ruimte zijn voor één boom. Kies dan voor een kleine boom met een hoge sierwaarde zoals bijvoorbeeld een sierappel of krent. In een grote tuin

zijn bomen van essentieel belang om een bepaalde beslotenheid te creëren. Kies in een grote tuin voor bomen, die bij de omvang van de tuin passen en die niet ieder jaar gesnoeid moeten worden. In een landschappelijke tuin behoort ook het plaatsen van een bomengroep uit één soort in het gras tot de mogelijkheden.

Door de boomspiegel te beplanten met bodembedekkers wordt het onderhoud beperkt.

Bij de mate van onderhoud is niet alleen de plantkeuze van belang maar ook de wijze van inrichting, de structuur van de tuin. Het draait hier om de vraag: welke beplanting komt waar? In het algemeen geldt, dat een goed ontwerp, een heldere structuur, plantaardig of in de vorm van ander materiaal, voor minder onderhoud zorgt. Rechte lijnen zijn in het algemeen mak-

kelijker te onderhouden dan kronkelige borders en paadjes. Kronkelige vormen en kleine vlakken worden al gauw rommelig als ze niet goed worden onderhouden. Daarnaast vergen grote vlakken planten van dezelfde soort ook minder onderhoud dan kleine vlakken met verschillende soorten.

In een grote tuin is er vaak sprake van een tuin rondom het huis. Maak in dat geval een onderscheid tussen die delen van de tuin, die veel en die weinig worden gebruikt en stem daar de inrichting op af. Bijvoorbeeld een grote groep bodembedekkende planten van dezelfde soort, eventueel met een boom erin, in dat gedeelte van de tuin, dat weinig wordt gebruikt.

Zorg er in alle gevallen voor dat de plantvakken goed bereikbaar zijn en sluit ze af, al dan niet met verharding of hagen. Zoals gezegd zijn hagen een uitstekend middel om structuur aan te brengen in een tuin. Lage, al dan niet wintergroene, hagen om een beplantingsvak zorgen er tevens voor dat de structuur in stand blijft. Verhoogde borders hebben eenzelfde functie. Zij veraangenamen bovendien het onderhoudswerk (minder bukken).

In een grote tuin zijn verhoogde borders in verband met de kosten vooral toepasbaar dicht bij het huis.

De laatste factor, waar bij de inrichting met beplanting rekening moet worden gehouden, is het plantsysteem ofwel de manier van planten. Hoe ingewikkelder het beplantingsschema, hoe meer onderhoud. Kies dus voor grote groepen planten. Herhaling van groepen planten geeft bovendien een rustig beeld.

Koop dus nooit die ene plant, die zo mooi bloeide in het tuincentrum! Immers; misschien is het helemaal niet de juiste plant voor die ene plek, is hij veel te klein of te groot voor de tuin, gaat hij woekeren of hangen. Mocht dat allemaal niet het geval zijn; koop er dan altijd meer dan één. Met uitzondering van natuurlijk een boom of struik voor solitair gebruik.

Het gazon

Bij de inrichting van de tuin verdient het gazon speciale aandacht. Het is namelijk een veel onderhoudvergend onderdeel van de tuin. Het gras moet regelmatig worden gemaaid, geverticuteerd en vraagt bemesting. Bovendien moeten de randen worden geknipt of afgestoken. Evenals bij de beplanting geldt bij het gazon de algemene regel; hoe grilliger de vorm hoe moeilijker te onderhouden.

Het onderhoud kan sterk worden verminderd door te kiezen voor een vervanger van gras. Deze optie is met name voor mensen met een kleine tuin interessant.

Kunstgras is een alternatief voor gras en is goed te combineren met planten, bloemen e.d. Bovendien heeft het een natuurlijker uitstraling dan verharding. In verband met de kosten is het vooral een

alternatief dat geschikt is voor de kleine tot middelgrote tuin. Overigens moet ook kunstgras regelmatig worden schoongeveegd.

Er zijn ook andere, plantaardige alternatieven voor gras zoals kruiptijm, kamille of (mini)klaver die niet (kruiptijm, kamille) of slechts enkele malen per jaar (klaver) moeten worden gemaaid. Nadeel van deze plantaardige alternatieven is dat zij niet geschikt zijn als speelgazon (kinderen) en er geen selectieve onkruidbestrijdingsmiddelen kunnen worden gebruikt.

Dit betekent dat de eerste jaren moet worden gewied. Om die reden zijn dergelijke plantaardige alternatieven vooral geschikt zijn voor de kleinere tuin.

In plaats van een alternatief kan ook worden gekozen voor middelen die het onderhoud van het gazon verminderen. In de eerste plaats kan tijdsbesparend gereed-

schap worden gebruikt door de aankoop van een elektrische of motorgrasmaaier met een grotere maaibreedte. Ook behoort de aanschaf van een robotmaaier tot de mogelijkheden. De robot maait dan het gras voor u! Een robot heeft ook

een aantal nadelen. Zo moet het gazon vlak zijn (geen molshopen etc) en bij 'speelse vormen' is het leggen van de begrenzingdraad een hele klus. Daarnaast is een robot vrij duur en heeft hij maar een beperkt bereik, waardoor hij vooral geschikt is voor tuinen tot 2500m².

Een andere, en in het kader van 'noaberschap' wellicht belangrijkere, manier om het grasonderhoud te verminderen is het, al dan niet tegen een kleine vergoeding, inschakelen van een buurjongen. Ook is de aanschaf van een gezamenlijke motormaaier te overwegen.

De maaitijd kan ook worden verminderd door te maaien op verschillende hoogtes. Het maaien is dan tevens een middel om een bepaald patroon c.q. structuur aan te brengen in het gras. Dit

betekent dat regelmatig 'paden' worden gemaaid en dat andere delen iedere 2e of 3e keer worden gemaaid met het maaiblad hoger afgesteld. Zo ontstaat een natuurlijker effect, iets dat zeker in de grotere tuinen in de landelijke gebieden niet misstaat.

Nog een andere manier om de maaitijd te verminderen

is het planten van bollen in het gras. Het gras kan pas na 6 à 8 weken na de bloei van de bollen worden gemaaid. Hiermee wordt dus het maaiseizoen teruggebracht.

Tenslotte kan het onderhoud aan het gras worden verminderd door de aanleg van een maairand of kantop-

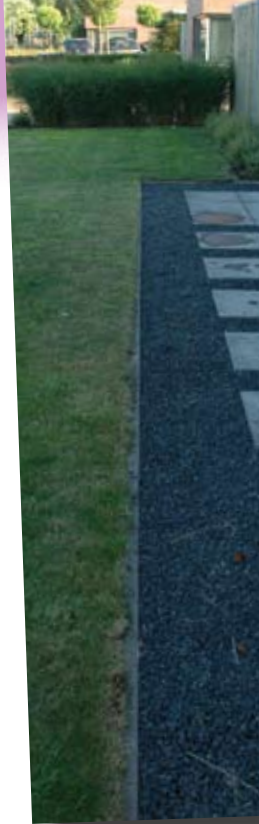
sluiting. Hierbij wordt langs het gazon een rand van bakstenen of tegels gemaakt of wordt de kantopsluiting aangebracht. De grasmaaier kan er gewoon overheen zodat het tijdrovende kantjes knippen of trimmen aanzienlijk wordt beperkt. Een bijkomend voordeel van het aanbrengen van een kantopsluiting of maairand is dat de structuur van het gazon makkelijker in stand blijft. Bovendien kan gekozen worden voor een rand, die goed aansluit bij de overige verharding c.q. bestrating in de tuin. Hierdoor ontstaat een rustig beeld.

Bestrating en halfverharding

Hoewel veel mensen denken dat het gebruik van veel bestrating onderhoudsvriendelijk is, is dit niet altijd het geval. Alle sierbestrating zowel stenen, tegels, beton als natuursteen wordt namelijk groen door de vochtige omstandigheden in ons land. Wanneer de bestrating in de schaduw ligt, zal deze vervuiling extra worden geaccentueerd. Daarnaast gaat er onkruid groeien tussen de stenen en het onkruidvrij houden is een hele klus.

De algemene regel is: hoe groter de verdichting van het oppervlak en hoe harder de materialen, hoe makkelijker de groene aanslag is te verwijderen. Voor de inrichting betekent dit, dat een groot formaat tegel met een dichte toplaag en een kleine voeg de voorkeur verdient. Dit geldt met name voor het bestraten van het terras.

Voor de paden kan gekozen worden voor een betonnen of een gebakken steen met een kantopsluiting. Doordat dit materiaal meer voegwerk heeft, levert dit wel meer onderhoud op. Het aanbrengen van onkruidremmend voegzand of

een al dan niet waterdoorlatende voegmortel behoort tot de mogelijkheden.

Ook kan er een speciale coating worden aangebracht om zo mos en algengroei te beperken.

Een goed alternatief of aanvulling op bestrating is het gebruik van halfverharding. Grind, leemgrind, split, kleischelpen, stol, steenslag maar ook boomschors en houtsnippers vallen er onder.

Het

in vergelijking met bijvoorbeeld tegels.

Gebruik bij de aanleg altijd antiworteldoek. Beschadigingen zijn vaak makkelijk te 'repareren' door wat nieuw materiaal aan te brengen. Een groot voordeel van halfverharding kan bovendien zijn dat het goed waterdoorlatend is. Natuurlijk moeten dan de fundering en de ondergrond ook goed waterdoorlatend zijn. Hierdoor zakt meer regenwater weg in de tuin zelf, spoelt minder water weg naar de riolering, en neemt het risico van plaspvorming af. Halfverhardingen laten zich goed in ronde vormen verwerken. De steenachtige materialen zijn natuurproducten en hebben over het algemeen mooie tinten die goed combineren met andere verhardingsmaterialen.

Bij de losliggende steenachtige materialen, vooral grover

grind, wordt ook vaak als voordeel gezien, dat bezoekers goed hoorbaar zijn als ze aan komen lopen of rijden. Wanneer de steenachtige halfverhardingen op een stevige onderlaag van voldoende dikte worden aangebracht, kan er ook licht autoverkeer overheen. Het kan dan dus ook gebruikt worden op bijvoorbeeld een parkeerplaats. Hier voldoen grasbetontegels ook prima.

Watelementen en waterpartijen

Alle materialen, zowel harde als plantaardige, zijn goed te combineren met watelementen en vijvers. In principe is een vijver minder bewerkelijk dan een bloembed of het gazon. Voorwaarde is echter wel dat er sprake is van een goede waterkwaliteit met voldoende hardheid en goede zuurgraad. Er is dan sprake van een heldere vijver zonder algengroei.

Op een milieuvriendelijke manier kan een goede waterkwaliteit, een natuurlijk evenwicht, alleen worden bereikt als de vijver een minimale inhoud heeft van 1000 liter water. Om een natuurlijk evenwicht te bereiken moeten er bovendien voldoende zuurstofproducerende planten aanwezig zijn. Ook een juiste lichtinval is belangrijk. Een vijver heeft dagelijks ongeveer vijf uur

zon nodig. Het natuurlijk evenwicht wordt alleen bereikt door geen vissen of niet te veel vissen van de juiste soort te plaatsen. Teveel vissen of het te vroeg plaatsen van de vissen zorgt ervoor, dat het water te voedselrijk wordt en dit bevordert weer de algengroei. Tenslotte moet worden voorkomen dat er te veel blad van bomen en struiken in de vijver valt. Dit kan bijvoorbeeld door er een net over te spannen. Een vijver kan ook op een 'on-natuurlijke' manier helder worden gehouden door middel van pompen, filters en UV-lampen.

Bij de keuze voor een vijver geldt de algemene regel: kies in verhouding tot de omvang van de tuin voor een grote vijver. Immers, een vijver is onderhoudsvriendelijker dan een bloembed of gazon en kan als vervanging dienen. Wordt in een kleine tuin gekozen voor een kleine vijver met daar-

naast een bloembedje en een stukje gazon dan levert het totaal, wat het onderhoud betreft, weinig voordeel op.

In een landschappelijke grote tuin kan in plaats van een folievijver ook gekozen worden voor een (grote) leemvijver of ven. Op deze manier wordt dan een deel van het gazon of een beplantingsvak vervangen door de vijver of ven.

Erfafscheiding

Bij erfafscheiding wordt al gauw gedacht aan een haag of een schutting. De haag wordt al snel beoordeeld als onderhoudsonvriendelijk en de schutting weer als kil. Belangrijk is de functie van de afscheiding. Is het de bedoeling dat de burens niet worden gezien of gehoord of gaat het juist om een groene achtergrond van bijvoorbeeld een plantvak of vijver. In het algemeen geldt, dat harde materialen zoals schuttingen en schanskorven het geluid meer weerkaatsten. Groene wanden absorberen veel meer het geluid. In het geval u de burens niet wilt horen, pleit dit voor de aanleg van een haag of een andere groene wand. Hagen kunnen worden onderverdeeld in loofhout

en naaldhout. Naaldhout heeft als voordeel dat het minder vaak moet worden geknipt en dat er minder afval is bij het knippen. Pas echter goed op dat de haag niet te breed wordt. Is dit namelijk het geval dan is het moeilijk weer smal te krijgen. Voorbeelden van naaldhout zijn Taxus, Thuja en Tsuga. Loofhout is te verdelen in bladhoudend en bladverliezend. Sommige loofhoutsoorten zoals meidoorn en liguster moeten twee á drie keer per jaar geknipt

worden en zijn derhalve minder geschikt voor een onderhoudsvriendelijke tuin. Kies dus altijd voor een haag, die minder vaak geknipt moet worden, zoals de beuk of haagbeuk. Het onderhoud wordt tevens beperkt indien er langs de haag een tegelrand is aangelegd. Tijdens het knippen valt het afval dan op deze rand waardoor het makkelijker is om het op te ruimen.

Er zijn ook alternatieven voor een haag, die bovendien groen zijn. Voorbeelden hiervan zijn de zogenaamde

kant-en-klaar hagen zoals Kokowall of Greenwall.

Deze producten zijn makkelijk te plaatsen, zijn snel groen, geven direct privacy en zijn onderhoudsvriendelijk. Wel zijn ze in de aanschaf duurder dan een gewone haag.

Ook is het mogelijk om betonijzer aan palen te bevestigen. Daar kan indien direct privacy moet worden verkregen, een heidemat of wilgentenen tegenaan worden geplaatst. Tegen het betonijzer dan wel heidemat of wilgentenen kunnen klimplanten worden gezet.

Op deze manier wordt binnen twee jaar hetzelfde effect bereikt als met een kant-en-klaar haag. Naast de functie van de haag is ook de omgeving van belang. In een grote tuin in een lande-

lijke omgeving kan ook voor andere afscheiding worden gekozen dan een haag of schutting, zoals struiken van één soort. Kies dan wel voor struiken, die niet hoeven worden gesnoeid zoals bijvoorbeeld Rhododendrons of Sneeuwbal. Ook kan gekozen worden voor een sloot als afscheiding. In dat geval kan het

onderhoud worden beperkt door het talud met kokosmat met daarin bodembedekkers te bekleden

Afhankelijk van de situatie kan in het landelijk gebied ook gekozen worden om juist niet een afscheiding aan te leggen. Op deze manier blijft niet alleen het contact met het omliggende landschap in stand, het is bovendien een zeer onderhoudsvriendelijke oplossing.

Colofon

en

m.m.v.

BOOIMAN TUINEN B.V.

't Beste voor buiten

